



Hatuntekijän teepöytä täydentää Tuula Närhisen hiilipiirrosarjaa Kolme kertomusta tytöistä: Alice. Taustalla Susanna Majurin valokuvateoksia.

Tytöfantasiaa Logomossa

Turun Sanomat 20.6 2011 02:31:34

•Liisa Ihmemaassa. Logomo 18.12. saakka.

Harajuku-tyttöjen goottilainen lolitattyli, mangakuvastot jne. muodostavat nuorille tytöille tarkoitettuja huippumuodikkaita fantasiakuvastoja. Tyttöyden ja naiseksi kasvun suuri kirjallinen klassikko on Lewis Carrollin "faabeli" Liisa Ihmemaassa. Kirja on ajankohtainen mm. Tim Burtonin vuoden 2010 filmatisoinnin kautta, jossa Johnny Depp hääräilee hulluna hatuntekijänä.

Turun kulttuuripääkaupunkisäätiö toivoi Suomen valokuvataiteen museolta Logomoon näyttelyä, jossa esiteltäisiin kuuman suomalaisen nykyvalokuvauksen huiput. Se sai Liisan Ihmemaassa. "Valokuva" on näyttelyn lähtökohtana, ei välineen dokumentaarisen perinteen edustajana vaan sen 1990-digitalisaation myötä mitoitetaan kasvaneessa ja muuntuneessa, identiteettejä etsivässä ja rakentavassa muodossa.

Tämän näyttelyn teemoja ovat "tyttöys" ja feminismi sekä fantasian ja arjen rajapinnat. Kaninkolon kautta omituiseen, jatkuvasti päälaelleen kääntyvään elämänpiiriin putoava Liisa henkilöi näitä teemoja. Teemat viittaavat myös sukupuolitettuun ja sukupuolitettavaan katseeseen, ja vielä yleisemmällä tasolla naisten yhä kasvavaan merkitykseen taiteen tekijöinä.

Kuka haluaa tänään olla aikuinen nainen, kysyy pilke silmäkulmassa Suomen valokuvataiteen museon intendentti Anna-Kaisa Rastenberger . Hän ja museojohtaja Elina Heikka ovat asettaneet nykyvalokuvauksen suurennuslasin alle ja näkevät siinä fantasiahakuisen feminismin. Kansainvälisen ulottuvuuden taiteilijavalintoihin tuo näyttelyn kolmas kuraattori Sheyi Bankale . Hän on vuonna 2002 Lontoossa perustetun rohkean Next Level -valokuvajulkaisun perustaja ja päätoimittaja.

Esillä on 31 taiteilijaa, paljon valokuvaa – sekä analogista että digitaalista – mutta myös videoita ja installaatioita. Näyttely on virkistävä ja tyylikäs esimerkki siitä mitä saa aikaan älykäs kuratointi yhdistettynä riittäviin aineellisiin ja ajatuksellisiin resursseihin. Paikallisesti mukavaa on, että Turun Taideakatemia ja sen valokuvauksen "Turku School" ovat vahvasti edustettuina.

Aloittakaamme näyttelyn nimestä. Liisa Ihmemaassa viittaa pseudonyymi Lewis Carrolliin (Charles Dodgson , 1832–1898), brittiläiseen kirjailijaan, matemaatikkoon, teologiin ja valokuvaajaan. Carrollin tunnetuimmat teokset ovat Alice's Adventures in Wonderland (1865) ja Through the Looking-Glass, and What Alice Found There (1871). Kirjoissa Alice sukeltaa kaninkolon kautta surrealistiseen ja outoon, jatkuvasti mittakaavaa ja suuntaa

vaihtavaan maailmaan.

Carroll oli myös valokuvaaja. Hänen laajasta, 3000 otoksen valokuvatuotannosta on säilynyt noin kolmannes. On arvioitu, että yli puolet Carrollin valokuvista esitti nuoria tyttöjä.

Sekä kirjan että valokuvien taustalla on Oxfordin Christ Church -yliopistoyhteisö. Carroll oli ystäväystynyt dekaani Henry Liddellin ja hänen perheensä, vaimon Lorinan ja näiden lasten Lorinan, Edithin ja Alicen kanssa. Kertomus Liisasta lienee syntynyt alun perin suturetkillä helteisellä Thames-joella Liddellin perheen lasten kanssa. Monet Carrollin valokuvista esittävät esipuberteettista Alice Liddelliä. Nykykatsoja tulkitsee herkästi erotisoivat valokuvat pedofiilin katseella nähdyiksi.

Carroll-myytti ja pedofilia on myös kiistetty. Tutkijat puhuvat viktoriaanisesta lapsikultista, jonka valtavirtaan kuuluva lasten alastomuus ilmaisi ensisijaisesti viattomuutta. Mutta Liddellin perheen ja Carrollin ystävyys katkesi välirikoon. Huhun mukaan Carroll olisi kosinut 11-vuotiasta Alicea. Päiväkirjat juuri näiltä vuosilta puuttuvat.

Mitä tällä on tekemistä nykyvalokuvauksen kanssa? Paljonkin, ehdottavat kuraattorit. Ulla Jokisalo on pitkään ollut kiinnostunut Alicen tarinasta, joka on suoraankin vaikuttanut hänen valokuvaukselliseen ajatteluunsa.

Myös Tuula Närhinen viittaa suoraan kirjaan. Kolme kertomusta tytöistä: Alice -teoskokonaisuus sisältää hiilipiirroksia alastomasta tytöstä, jonka tekijä kuvittelee Alice Liddellin ikäiseksi. Piirroksia täydentää Hatuntekijän teekutsupöytä, jonka ruoka-annokset viittaavat sekä lasten rantaleikkeihin että Liisa-kirjan kattauksiin.

Hanna Haaslahti rakentaa teos teokselta itsestään kuvaa interaktiivisen videoinstallaation lahjakkaimpiin kuuluvana tekijänä. Näyttelykävijän screenille langettama varjo vangitsee kiehtovasti pienen tytön hyppelyn. Mutta miten?

Taitavasti tilaan on sijoitettu Juhana Moisanderin Minne?-videoinstallaatio houkuttelee katsojaa – niin minne, sisälle kuvaan, todellisuudesta pois, aliseen maailmaan.

Turussa opiskellut Nelli Palomäki käyttää kaksisilmäistä peiliheijastuskameraa, jossa jo kameran etsimellä kuva kohteesta on nurin päin. Palomäki kuvaa kauniisti ja arvoituksellisesti ranskalaisia lapsia porvarillisissa ympäristöissä, vanhoihin lastenvaatteisiin puettuina. Vakavat pikkuihmiset tuovat mieleen niin Ingmar Bergmanin lapsuusmuistot kuin Lewis Carrollin lapsikuvatkin.

Susanna Majuri esittelee jo tuttuja valokuvia veden alla sukeltavista naisista, jotka on kuvattu altaiden pohjaan upotettujen suurten, muovikankaille valotettujen valokuvareproduktioiden yllä.

Turkulaisen Saara Ekströmin vaikuttavissa mustavalkoisissa valokuvissa on ripaus film noir- ja rikoselokuvan estetiikkaa yhdistettynä kiinnostukseen ruumista, sen pintaa ja sisäpuolta, kauneutta ja mätänemistä kohtaan.

Konkari Elina Brotherus on mukana aika yllätyksettömällä kokoelmalla. Marjaana Kellan Päätymätön kuva on valokuvallinen yhteisöteos, joka koostuu ihmisten toisistaan ottamien kuvien ketjusta. Siitä voi yrittää bongata tuttuja naamoja. AtelieriO. Haapala kuvaa nykyaikaisia ihmisiä ja pariskuntia vanhojen muotokuvaamojen tyyliin, sekoittaen mukaan huumoria ja burleskia, seksiäkään unohtamatta.

Muutakin hauskaa on tarjolla. Ulkoisesti vaatimaton mutta tarinaltaan hulvaton on Anneli Nygrenin Pyykki-teos. Se viittaa Yoko Onon vuonna 1963 antamaan ohjeeseen: "Kun haluat viihdyttää vieraita, ota pyykkisi esiin ja esitele heille jokaista vaatekappaletta. Miten ja milloin ne likaantuivat ja miksi jne." Christian Marclayn Rakkautta etsimässä -teoksessa levysoittimen neula etsii love-sanaa eri pop-kappaleista. Ironisesti se näyttää miten epätoivoisen vaikeaa täydellisen rakkauden etsiminen voikaan olla.

Näyttelyn teemoihin istuvat oivallisesti Evan Badenin kuvat sarjasta Teknisesti intiimi. Niissä tutkitaan nuorison tapaa rakentaa itseään ja omaakuvaansa netissä ja pohditaan samalla seksuaalisuuden ja viattomuuden arvoja virtuaalisessa nettimaailmassa. Zed Nelson dokumentoi kiinnostavasti "todellisuuden tajunsa" menettäneitä kehonsa uudistajia, kuten 9-vuotiaita kauneuskilpailun voittanutta prinsessaa, vaginan korjausleikkauksessa käynnyttä kolmekymppistä naista tai leuan ja vatsan rasvaimussa käynnyttä 46-vuotias miestä, joka "kilpailee itseään 20 vuotta nuorempien miesten kanssa".

Jos kaikki tämä kuvapaljous väsyttää, tarjoaa Naphouse sekä kaninkolon mihin sukeltaa että mukavan lepopaikan näyttelykierroksen keskelle. Ryhmän tavoite on korvata lepopaikkojen puute julkisissa tiloissa. Kannatan!

Logomo on varsin toimiva nykytaiteen näyttelytila. Näyttelyarkkitehdit Tuomas Toivonen ja Outi Pirhonen ovat taitavasti sopeuttaneet korkeakiilltoisen nykyvalokuvan yhteen vanhan teollisuustilan karunkauniin estetiikan kanssa. Katsojalle rakennetaan kaninkolo, joka on aivan vertailukelpoinen minkä tahansa kansainvälisen nykytaideteilan kanssa. Ja saksalaisen Tobias Rehbergerin suunnittelema kahvila, valoisa tribuutti Alvar Aallolle ja puun taivutukselle, ylittää kirkkaasti saman tekijän vuoden 2009 Venetsian biennaalia varten suunnitteleman vastaavan tilan.

Lars Saari